

حیوانات خانگی

طوطی خاکستری آفریقایی (کاسکو)؛ تاریخچه، نژادها و گونه‌های مختلف آن

| African gray parrot (Casco); History, breeds, and its different species |

سامان حسین آبادی^{۱*}، امین کاظمی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد تغذیه دام، گروه مهندسی علوم دامی، دانشکده‌گان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، البرز، ایران
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد تغذیه طیور، گروه مهندسی علوم دامی، دانشکده‌گان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، البرز، ایران

طوطی خاکستری آفریقایی (کاسکو)، پرنده‌ای وحشی است که در قاره آفریقا زندگی می‌کند و از قرن‌ها پیش مورد توجه آدمی قرار گرفته و تلاش‌های زیادی برای اهلی کردن و آموزش دادن این پرنده صورت گرفته است. امروزه کاسکوها توسط پرورش‌دهندگان دست‌آموز شده و به پرنده‌های خانگی و سرگرم‌کننده تبدیل شده‌اند؛ با این حال به دلیل این که عملکردی غیرقابل پیش‌بینی دارند، نباید به آنان زیاد اطمینان کرد. کاسکوهایی که از حیات وحش به جمع انسان‌ها آورده می‌شوند، نیازمند صبر و کوشش زیادی برای آموزش و تطبیق با محیط تازه هستند. کاسکوها پرنده‌گان بسیار قوی هستند و در صورت عصبانیت می‌توانند گاز بگیرند و یا پنجه بکشند. کنوانسیون منع تجارت گونه‌های در معرض خطر (CITES) تجارت این گونه را ممنوع اعلام کرده است؛ اما با این حال، خرید و فروش آن‌ها در سراسر دنیا تجارتی پرسود برای قاچاقچیان فراهم کرده است.

رده‌بندی علمی پرنده کاسکو

- سلسله: حیوانات (Animal)
- شاخه: مهره داران (Vertebrata)
- رده: پرنده‌گان (Aves)
- راسته: طوطی سانان (Psittaciformes)
- تیره: طوطیان (Psittacidae)
- جنس: طوطی (*Psittacus*)
- گونه: طوطی خاکستری آفریقایی (*P. Erithacus*)

*نویسنده مسئول: saman.hoseinabadi@ut.ac.ir

بخش: تغذیه طیور دبیر تخصصی: امیر مصیب‌زاده

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۱۷ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۷/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۰۲ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۰۹/۲۷

رفرنس‌دهی: حسین آبادی، س.، کاظمی، ا. طوطی خاکستری آفریقایی (کاسکو)؛ تاریخچه، نژادها و گونه‌های مختلف آن. علمی-ترویجی (حرفه‌ای) دامستیک، ۱۴۰۱؛ ۲۲(۲): ۶۳-۶۰.

AnimSSAUT

طوطی خاکستری آفریقایی (کاسکو)

این پرنده یکی از اعضای خانواده پستاسی *Psittacidae* می‌باشد که همانند سایر طوطیان بدنی استوار ولی نرم دارد؛ به گونه‌ای که پرنده می‌تواند با منقار به راحتی به تمام اجزای بدن خود دسترسی داشته باشد و تا ۱۸۰ درجه سر خود را برگرداند. اندازه بدن طوطی خاکستری آفریقایی بسیار متفاوت است؛ در گونه‌های کوچک طول بدن به ۱۲ سانتی‌متر و در گونه‌های بزرگ به حدود ۱۰۰ سانتی‌متر می‌رسد. این در حالی است که وزن آن گاهاً به حدود ۴۰۰ گرم می‌رسد. رنگ پر و بال آن خاکستری است و در نژاد کنگو رنگ دم آن سرخ است. دم پرنده، گاه به رنگ خاکستری روشن و لبه‌های بال آن سیاه رنگ و پاها به رنگ خاکستری تیره هستند. رنگ منقار پرنده بالغ سیاه و رنگ چشم آن زرد روشن و هر دو جنس نر و ماده از نظر ظاهری حدوداً شبیه به هم می‌باشند. این پرنده معمولاً ۵۰ تا ۶۰ سال عمر می‌کند. امروزه، این پرنده در تمامی قاره‌ها وجود دارد و می‌تواند به راحتی شرایط آب و هوایی مختلف را تحمل کند. اما زادگاه اصلی آن گستره‌ای از سواحل غربی تا اواسط آفریقا در کینیا و تانزانیا می‌باشد و چون برای اولین بار این طوطی از طریق زنگبار وارد کشورهای عربی گردید، به همین جهت در بسیاری از کشورهای عربی به نام طوطی زنگباری معروف شده است. این پرنده به علت زیبایی خیره‌کننده خود و همچنین به علت تقلید صدا یکی از معروف‌ترین پرندگان زینتی در جهان به شمار می‌رود. این پرنده می‌تواند انواع سوت زدن‌ها و بسیاری از آواهای موسیقی و واژه‌ها را تقلید نماید؛ به گونه‌ای که این توانایی در کمتر پرنده‌ای دیده می‌شود. البته قابل ذکر است که این توانایی بستگی به خود پرنده داشته و از پرنده‌ای به پرنده دیگر می‌تواند متفاوت باشد و شاید به نحوه نگهداری و یا میزان توجه به پرنده بستگی دارد. ضمناً طوطی خاکستری آفریقایی هوش بالایی دارد و به راحتی قابلیت یادگیری بسیاری از کارها را دارد. از مهمترین شاخصه‌های این پرنده داشتن منقار تیز با لبه‌های معکوس می‌باشد و با توجه به طبیعت خشن آن، از منقار خود به عنوان ابزاری دفاعی استفاده نموده و ممکن است که اقدام به گاز گرفتن نماید و از منقار خود برای گرفتن اشیاء و یا تخریب وسایل خانه نیز استفاده کند. از این رو پرنده مذکور چنانچه آموزش لازم را ندیده باشد، می‌تواند خطرناک بوده و به انسان‌ها آسیب برساند که این عادت پرنده را می‌توان با آموزش به آن برطرف کرد. کاسکو معمولاً در هنگام بالا رفتن از میله‌های داخل قفس و یا شاخه‌های درختان از منقار خود به عنوان پای سوم استفاده

می‌کند و در این کار مهارت زیادی دارد. چنگال‌های پرنده به گونه‌ای هستند که بتواند به راحتی بر شاخه درختان و یا میله‌های قفس چنگ بزند؛ همچنین پرنده با استفاده از پنجه‌های نیرومند خود می‌تواند چفت در قفس را باز کرده و خود را آزاد نماید. طوطی خاکستری آفریقایی در هنگام راه رفتن بر روی زمین به گونه‌ای مخصوص که شبیه تلوتلو خوردن است، راه می‌رود و علت این امر ساختار پنجه و ساق پای پرنده بوده که از خصوصیات اغلب طوطی سانان است. ساختار پای پرنده از چهار انگشت قوی تشکیل شده است که دو انگشت به سمت جلو و دو انگشت دیگر به سمت عقب انگشت داخلی (جلویی و عقبی) می‌باشند. دو انگشت بیرونی کوتاه‌تر هستند و این امر باعث شده است که پنجه پرنده به صورت گیره عمل نماید. در ضمن داشتن عضلات قوی در پنجه‌ها به این پرنده کمک می‌کند تا بتواند اشیاء را محکم در چنگال خود بگیرد. در هنگام آموزش به این پرنده بهتر است که اقدام به کوتاه کردن ناخن‌های پرنده شود تا در هنگام نشستن بر روی انگشت و یا دست شما، چنگال‌های آن منجر به ایجاد زخم نشود. هنگام کوتاه کردن ناخن پرنده باید بسیار مواظب باشید تا سیاهرگ‌های انتهایی چنگال آسیب نبینند، در غیر این صورت این امر منجر به خونریزی خواهد شد. طوطی خاکستری آفریقایی معمولاً علاوه بر پاهای قوی و چنگال‌های محکم از منقار خود برای توازن در حرکت استفاده می‌کند.

غذای پرنده کاسکو با توجه به حجم و اندازه بدن از لحاظ کمی و کیفی متفاوت است. طوطی خاکستری آفریقایی مانند سایر هم‌نوع‌های خود از دانه‌های مختلف نظیر تخمه آفتاب‌گردان، گردو، فندق، پسته، بادام، میوه‌های مختلف مانند سیب، پرتقال، آناناس و همچنین سبزیجاتی همچون هویج و کاهو تغذیه می‌کند. این پرنده توانایی مناسبی برای پرواز دارد، اما قدرت جهت‌یابی مناسبی ندارد و نمی‌تواند مانند کبوترها محل زندگی و لانه خود را پیدا کند. در این رابطه، پرورش‌دهندگان پرنده کاسکو باید توجه کافی داشته باشند که چنانچه پرنده از محل زندگی خود دور شد، نمی‌تواند به آسانی لانه و کاشانه خود را پیدا کند و بازگردد.

طوطی خاکستری آفریقایی به طور کلی در جنگل‌ها، بیشه‌زارها و زمین‌های باز، به خصوص در اطراف روستاها و شهرهای کوچک و به طور معمول به صورت جفت و یا دسته‌های ۱۰۰ تایی زندگی می‌کند. این پرنده لانه خود را در شکاف درختان قدیمی ساخته و پرنده ماده معمولاً ۵-۳ تخم می‌گذارد و به مدت ۳۰ روز روی تخم‌ها می‌خوابد تا جوجه‌ها از تخم بیرون

نقره‌ای» یاد می‌شود؛ علت این امر به تغذیه متفاوت این پرندگان باز می‌گردد، زیرا که مواد غذایی در برخی مناطق معدنی متفاوتی دارد و این تفاوت در جیره غذایی می‌تواند منجر به تغییر رنگ در پر و بال پرند گردد.

تصویر ۱- طوطی خاکستری کنگو (Congo African Grey)

طوطی خاکستری تیمنه (Timneh African Grey)

نام علمی طوطی خاکستری تیمنه *Psittacus erithacus* است و در منابع علمی به نام طوطی "تیمنه" معروف است. این پرند در سال ۱۸۴۴ توسط دانشمندی به نام فراسر (Fraser) شناسایی شد. پر و بال آن خاکستری است و دم آن نیز برخلاف طوطی کنگو، خاکستری متمایل به سرخ است. منقار به رنگ تیره روشن و در قسمت پایینی متمایل به سفید است. طول آن نسبت به طوطی خاکستری کنگو کمتر است و وزن آن به ۲۵۰-۴۵۰ گرم می‌رسد و حدود ۵۰-۶۰ سال عمر می‌کند. این پرند در جنوب گینه، سیرالئون، لیبیا و اغلب در مناطق غربی ساحل ایوری دیده می‌شود. قدرت تقلید صدای آن با طوطی خاکستری کنگو متفاوت است، اما ارزان قیمت تر است.

بیایند. در این مدت معمولاً پرندۀ نر به تغذیه پرندۀ ماده می‌پردازد و پس از بیرون آمدن جوجه‌ها پرندۀ نر این کار را برای تغذیه پرندۀ ماده و جوجه‌ها ادامه می‌دهد. جوجه‌ها بعد از گذشت ۱۰ هفته لانه را ترک می‌کنند.

انواع طوطی خاکستری آفریقایی

سه گونه از طوطی خاکستری آفریقایی وجود دارد:

۱. طوطی خاکستری آفریقایی کنگو (*Psittacus erithacus*)
۲. طوطی خاکستری آفریقایی تیمنه (*P.e.Timneh*)
۳. طوطی خاکستری پرنسپس (*P.e.Princeps*)

طوطی خاکستری کنگو (Congo African Grey)

نام علمی آن *Psittacus erithacus erithacus* است و گاهی به آن طوطی خاکستری کامرون نیز گفته می‌شود. ممکن است که نام‌های دیگری نیز به آن نسبت داده شود، اما شایع‌ترین نام برای آن می‌تواند "پرندۀ طوطی خاکستری کنگو" باشد. برخی‌ها معتقدند که طوطی کامرون با طوطی کنگو متفاوت است، اما در حقیقت تفاوت چندانی بین این دو وجود ندارد و برخی از واردکنندگان و فروشندگان سعی می‌کنند با توجه به اندازه و تنوع رنگ پر و بال، نام‌های مختلفی بر آن‌ها بگذارند. آنان معمولاً طوطی‌های مناطق جغرافیایی مختلف را جمع‌آوری نموده و در یک محموله جای می‌دهند و پس از رسیدن محموله به کشور مقصد، با توجه به رنگ پر و بال، آن‌ها را به عنوان دو گونه کنگو و کامرون به فروش می‌رسانند. پر و بال پرندۀ به رنگ خاکستری و دم آن کاملاً سرخ است. رنگ دم در جوجه‌های کمتر از یک سال نیز سرخ با لبه‌های سیاه است. منقار پرندۀ کاملاً سیاه است و طول بدن آن به ۴۵-۳۰ سانتی‌متر و فاصله بین دو بال به ۵۲-۴۵ سانتی‌متر می‌رسد. وزن بدن آن‌ها ۴۵۰-۶۰۰ گرم است که گاهی به ۷۰۰ گرم نیز می‌رسد. این پرندۀ حدود ۶۰-۵۰ سال عمر می‌کند. پرندۀ ای بسیار باهوش است، به گونه‌ای که برخی از دانشمندان میزان هوش آن را به اندازه هوش یک بچه چهار ساله برآورد کرده‌اند. در مقایسه با سایر نژادها نسبتاً آرام است. زادگاه اصلی آن کشورهای مرکزی قاره آفریقا مانند تانزانیا، غرب و شرق کنیا، شمال و جنوب آنگولا، جنوب کنگو، جزایر فرناندو، پرنسپس، کامرون، ساحل عاج و همچنین نیجریه است. طوطی‌های نواحی غربی آفریقا معمولاً تیره‌تر از طوطی‌های نواحی جنوبی هستند. طوطی‌های موجود در کشور کامرون و کنگو معمولاً رنگ روشن‌تر و جثه‌ای بزرگ‌تر دارند و رنگ آن‌ها خاکستری بسیار روشن است و غالباً از آن‌ها با نام «کاسکوی

با مطالعه خصوصیات این سه گونه به راحتی می‌توان متوجه شد که طوطی تیمنه از دو گونه دیگر کوچک‌تر است. بنا بر گزارشات، در هر سه گونه تفاوتی بین نر و ماده پرنده وجود ندارد. قابل ذکر است که معمولاً پرنده‌های نر جثه‌ای بزرگ‌تر از پرنده‌های ماده دارند، اما این ویژگی را نمی‌توان به طور قطعی به عنوان تفاوت بین دو جنس نر و ماده در این پرنگان بیان نمود. برخی از پرورش‌دهندگان معتقدند که چشم طوطی خاکستری ماده بیضی‌تر از چشم پرنده نر می‌باشد؛ همچنین صورت پرنده ماده روشن‌تر است.

اندازه‌های طبیعی بدن و رنگ کاسکو

- همان طور که ذکر گردید در جنس نر و ماده کاسکوها ممکن است از نظر اندازه بدن کاملاً با هم متفاوت باشند:
- بال‌ها: طول بال‌ها در پرنده نر ۲۶۰-۲۰۶ میلی‌متر و در پرنده ماده ۲۵۵-۲۰۳ میلی‌متر
 - دم: طول دم پرنده نر ۱۱۴-۷۵ میلی‌متر و در پرنده ماده ۱۰۵-۷۶ میلی‌متر

Congo parrot Timneh parrot

تصویر ۲- طوطی خاکستری تیمنه (Timneh African Grey)

طوطی خاکستری پرنسپس (Princes African Grey)

نام علمی آن، *Psittacus erithacus princeps* است. طوطی خاکستری پرنسپس تفاوت زیادی با کنگو ندارد و برخی از دانشمندان معتقد هستند که این پرنده گونه‌ای متفاوت از دو گونه قبلی است. این گونه نادرتر از طوطی خاکستری کنگو و طوطی خاکستری تیمنه است و معمولاً در بازار کمتر دیده می‌شود. زادگاه این طوطی جزیره ماداگاسکار در سواحل شرقی آفریقا است.

تصویر ۳- طوطی خاکستری پرنسپس (Princes African Grey)

Publisher Note

Animal Science Students Scientific Association, Campus of Agriculture and Natural Resources at the University of Tehran

Submit Your Manuscript:

https://domesticjsj.ut.ac.ir/contacts?_action=loginForm